

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-25 ta' Settembru, 2003

Ċitazzjoni Numru. 2713/1999/1

Peter MONTEBELLO

VS

Peter MONTEBELLO li jiġġestixxi l-kummerċ f'isem *Vjaġġi Montebello* u martu Tessie Montebello

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fis-16 ta' Diċembru, 1999, li bih l-attur ippremetta:

Illi l-attur kien għamel xogħol għal Peter Montebello li jiġġistixxi n-negozju f'isem "Vjaġġi Montebello" għal perjodu bejn Jannar 1995 u Diċembru 1997;

Illi dan ix-xogħol kien jikkonsisti f'konsultenzi, xogħol ta' uffiċju, xogħol ta' Manager, bejgħ ta' tours, xiri ta' packages ta' "travel" u xogħol ieħor;

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi għalkemm interpellat sabiex iħallas għal dawn is-servizzi l-konvenut baqa' inadempjenti;

Għalhekk l-attur talab lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandhiex:

1. Tiddikjara li l-konvenuti għandhom jikkumpensaw lill-attur għal xogħolu fil-perjodu bejn Jannar 1995 u Diċembru 1997;
2. Tillikwida, anki b'nomina ta' periti, l-ammont dovut kif fuq spjegat;
3. Tikkundanna lill-konvenuti li jħallsu lill-attur l-ammont likwidat mill-Qorti bħala kumpens għal xogħol li għamel;

Bl-ispejjeż inkluzi dawk tal-ittra uffiċjali ta' l-4 ta' Novembru 1999 u bl-imgħax legali;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-attur;

Rat in-Nota mressqa fit-12 ta' Ġunju, 2000, li biha l-imħarrkin miżżewġin Montebello, fil-kwalita' tagħhom imsemmija, eċċepew:

1. **Illi fl-ewwel lok it-talbiet attriċi huma preskritti ai termini tal-artikolu 2147(c) u/jew 2148(d) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk it-talbiet attriċi għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tiegħu;**
2. **Illi fit-tieni lok u subordinatament u bla preġudizzju għas-sueċċepit, il-pretensjonijiet avanzati mill-attur huma in toto jew in parti eżawriti kwantu li kawża fuq l-istess mertu fl-istess ismijiet, ċitazzjoni numru 2542/96 NA, ġiet ċeduta mill-istess attur fit-13 ta' Settembru, 1996, bla riserva ħlief li sar ftehim. Illi huwa ċar pero' li l-kawża odjerna ma hiex impernjata fuq xi ftehim, izda fuq l-azzjoni ġenerali għall-ħlas ta' kumpens. Għalhekk it-talbiet attriċi għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra l-istess attur;**

3. Illi jekk dak li qiegħed jippretendi l-attur fil-kawża odjerna huwa abbazi tal-ftehim li kien sar bejn il-kontendenti fid-19 ta' Jannar, 1995, l-ammonti mitluba ma humiex dovuti dan peress (i) li tali ftehim ma jipprospetta ebda ħlas għas-servizzi elenkati fiċ-ċitazzjoni attriċi u di piu'; (ii) illum dan il-ftehim ma għadux aktar vinkolanti peress li ġie rimpjazzat b'dak li għadda bejn il-kontendenti wara li kienet ġiet prezentata u irtirata l-kawża fuq imsemmija. Kwindi t-talbiet attriċi għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tiegħu;

4. Illi subordinatament u bla preġudizzju għas-suespost, fil-mertu "dato ma non concesso" li l-attur huwa intitolat għal xi ħlas kif minnu pretiz mhux biss huwa esaġerat u allura kontestat, kwantu jirrigwarda l-ammonti pretizi, dan ġie ampjament rikompensat mill-eċċipjenti u dan kif ser jiġi ppruvat fil-kors tal-kawża. Għalhekk ukoll it-talbiet attriċi għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż;

5. Salvi eċċezzjonijiet oħra;

Rat id-Degriet tagħha tas-17 t'Ottubru, 2000, li bih ordnat li l-atti tal-kawża numru 2542/96NA li ġiet ċeduta fit-13 ta' Novembru, 1996, jiġu meħmużin mal-atti ta' din il-kawża;

Semgħet ix-xhieda tal-partijiet u rat il-provi dokumentali mressqin minnhom, dwar l-ewwel eċċezzjoni preliminari;

Semgħet lill-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat il-verbal tas-smiġħ tas-26 t'April, 2001, li fih l-imħarrek għarraf lill-Qorti li l-avukat tiegħu ma kienx sejjer ikompli jidher għalih fil-kawża¹;

---

¹ Paġ. 46 tal-proċess

Rat ir-rikors imressaq mill-Avukat Dottor Vincent Galea fl-4 ta' Ġunju, 2001², li beda jidher għall-imħarrkin;

Rat in-Nota mressqa mill-imħarrek fis-16 ta' Novembru, 2001³, li magħha kien hemm mehmuża x-xhieda bl-affidavit tiegħu u dokument;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat id-Degrieti tagħha tas-26 ta' Frar, 2002, tat-30 ta' Mejju, 2002, tas-17 t'Ottubru, 2002, tat-13 ta' Frar, 2003, tal-15 ta' Mejju, 2003, u tal-10 ta' Lulju, 2003, li bihom ħalliet il-kawża għad-deċiżjoni dwar l-eċċezzjoni preliminari tal-preskrizzjoni;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għal-likwidazzjoni u ħlas ta' servizzi ta' konsulenza mogħtija mill-attur. L-attur jgħid li kien ta servizzi lill-imħarrek fix-xogħol li dan kien jagħmel f'agenzija tal-ivvjaġġar għal liema xogħol baqa' ma tħallas qatt;

Illi għal din l-azzjoni l-imħarrkin miżżewġin Montebello laqgħu billi qalu li l-attur ma ressaqx it-talba tiegħu fiż-żmien, li t-talbiet tal-attur waqgħu għaliex jolqtu l-istess mertu ta' kawża oħra li huwa kien fetaħ qabel u ma kompliex, u li l-ħlas mitlub mill-attur m'huwiex dovut għaliex ma kienx hemm ftehim ta' ħlas, u li l-ħlas mitlub huwa għoli wisq;

Illi din is-sentenza qegħda tingħata dwar l-ewwel eċċezzjoni minn dawn imsemmija, jiġifieri li l-attur tilef il-jedd li jressaq din il-kawża għaliex m'għamilx dan fiż-żmien li kellu skond il-liġi biex iressaq it-talba tiegħu. L-imħarrkin qegħdin jgħidu li l-eċċezzjoni tagħhom tistrieħ fuq l-artikolu 2147(ċ) jew 2148(d) tal-

---

² Paġ. 47 tal-proċess

³ Paġġ. 51-4 tal-proċess

Kodiċi Ċivili: tal-ewwel issemmi żmien ta' sena li fiha jmissha ssir l-azzjoni, filwaqt li t-tieni ssemmi żmien ta' tmintax-il xahar;

Illi mill-provi li joħorġu mill-atti tal-kawża, jirriżulta li għal xi żmien l-attur kien jagħmel xogħol klerikali tad-ditta mmexxija mill-imħarrek fil-fergħa tagħha fil-lukanda *Cumberland* fil-Belt Valletta, li tagħha l-imħarrek huwa s-sid, bejn l-1995 u l-1997. Sa Jannar tal-1995, l-attur kien wieħed minn żewġ *managers* tal-istess aġenzija. F'Jannar tal-1995, sar ftehim⁴ li bih l-arranġament li kien sar fl-1991 dwar it-tmexxija tal-istess aġenzija jinħall, u dan taħt il-kondizzjonijiet u bl-arranġamenti msemmija fl-istess ftehim. Minn wara li sar dak il-ftehim, l-attur u l-imħarrek kienu mexxew l-aġenzija flimkien. Fid-9 t'Awissu, 1996, l-attur kien fetaħ kawża lill-imħarrek⁵ għall-ħlas ta' xogħol magħmul minnu fl-imsemmija aġenzija. L-attur ċeda l-kawża fit-13 ta' Novembru, 1996, qabel ma kienet għadha appuntata għall-ewwel smiġ. Fis-16 ta' Diċembru, 1999, infetħet din il-kawża;

Illi dwar l-aspetti legali marbuta mal-eċċezzjoni taħt eżami għandu jingħad li dawn jintrabtu kemm man-natura tal-eċċezzjoni fiha nfisha, u kif ukoll mal-effikaċja li trid tintwera minn min iqanqalha. Il-Qorti trid tagħmel dan fl-isfond ta' verżjonijiet mogħtija mill-partijiet dwar il-ġrajjet li seħħew, u kif ukoll minn dawk il-fatti li ma jiddependux mill-fehma suġġettiva tal-istess partijiet. Jibqa' l-fatt li l-preskrizzjoni hija istitut li huwa proċeduralment meħtieġ daqs-kemm huwa odjuż⁶, u meta ġudikant jiġi mitlub jiddeċiedi fuq eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, irid jasal għall-fehma tiegħu fuq fatti ċari u mhux konġetturi;

Illi, minbarra dan, hija regola ewlenija fil-proċedura li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eċċezzjoni, u għalkemm il-parti attriċi għandha tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-

⁴ Dok "TA2" f'paġġ. 23-8 tal-proċess

⁵ Dok "TA1", f'paġġ. 29 sa 34 tal-proċess

⁶ Dunod *Della Prescrizione*, Cap II, paġ. 16 u App. Ċiv. 8.5.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Noel Ellul noe vs Francis Vella*

parti m'harrka billi tmieri li g'hadda ż-żmien jew billi ġġib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiza jew interrotta, il-piż jaqa' prinċipalment fuq min jallega l-preskrizzjoni⁷. F'dan il-każ, l-imharrkin qegħdin jinvokaw favur tagħhom uħud mill-preskrizzjonijiet "il-qosra". Hija fuq din l-għażla tagħhom li l-Qorti trid tqis is-siwi tal-eċċezzjoni mqajma minnhom;

Illi, b'hal kull żmien ieħor tal-preskrizzjoni, dan jibda jgħaddi minn dak inhar li l-azzjoni tista' titressaq⁸ u l-parti m'harrka trid tipprova li l-parti attriċi g'haddhjelha ż-żmien utli biex tressaq il-kawża, u dan minn żmien minn meta dik il-kawża setgħet titressaq⁹;

Illi ngħad ukoll li ż-żmien tal-preskrizzjoni jrid jitqies b'riferenza għall-azzjoni kif imfassla¹⁰. Fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti, l-attur isejjisha fuq il-baži tas-servizzi mogħtija. Din hija għażla li l-ligi tagħti lil kull parti attriċi, u hija fuq din l-għażla li jiddependi l-eżitu tal-azzjoni. Dan ifisser li jekk parti tagħzel li tressaq il-pretensjonijiet tagħha kontra parti oħra fuq kawżali partikolari, l-eċċezzjoni li titqanqal mill-parti m'harrka kontra l-azzjoni magħmula kontriha trid titkejjel fuq dik il-kawżali u mhux fuq x'taħseb il-parti m'harrka li setgħet kienet il-kawżali vera;

Illi mill-atti tal-kawża jirriżulta li l-attur ma kienx impjegat mad-ditta, u lanqas kien iqis lilu nnifsu hekk¹¹. L-imharrek ukoll jaċċetta dan il-fatt¹². Għalkemm l-attur, f'itra li bagħat lill-imharrek f'Novembru tal-1995¹³, talab il-ħlas ta' somma b'ħala salarju, dan il-kliem tfisser b'ħala sehem mill-qligh. Ħarġet verżjoni - li l-imharrek ma jidhirx li ikkontesta bl-ebda mod - li d-diskors dwar salarju kien

⁷ App. Kumm 15.6.1964 fil-kawża fl-ismijiet *Calleja vs Vella* (Kollez. Vol: XLVIII.i.603)

⁸ Art. 2137 tal-Kap 16, u App. Ċiv. 5.4.1993 fil-kawża fl-ismijiet *Quintano vs Calleja et* (Kollez Vol: LXXVII.ii.269)

⁹ App. Ċiv. 5.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Guido Vella vs Emanuel Ċefai*

¹⁰ App. Ċiv. 24.3.1958 fil-kawża fl-ismijiet *Borġ vs Testaferrata Boniċi* (Kollez. Vol: XLII.i.153) u Kumm. 29.11.1971 fil-kawża fl-ismijiet *Emanuel Calleja vs Anthony Portelli noe* (Mhix pubblikata)

¹¹ Ara xhieda tal-attur 27.11.2000, 7.2.2001 u 15.1.2002, f'paġġ. 39, 43 u 61 tal-proċess

¹² Affidavit Dok "A", f'paġ. 52 tal-proċess

¹³ Dok "B", f'paġ. 54 tal-proċess

issuġġerih l-imħarrek innifsu ma' terzi persuni li kienu mħajrin jiksbu n-negozju mmexxi mid-Ditta. Fil-qofol, l-attur konsistentement jirreferi għall-ħlasijiet dovuti lilu bħala l-frott ta' servizzi ta' konsulenza. Kif issottometta f'dan ir-rigward l-abbli difensur tiegħu waqt it-trattazzjoni dwar din l-eċċezzjoni, il-baži tal-azzjoni attriċi hija l-kumpens għal servizz mogħti. Il-Qorti tħoss li għandha taqbel ma' din il-verżjoni, u ssib li l-provi li tressqu s'issa jxaqilbu sewwa lejn din il-verżjoni tal-fatti;

Illi wieħed irid iqis jekk, allura, l-artikoli tal-liġi msemmijin mill-imħarrek biex isejsu l-eċċezzjoni tagħhom japplikawx għall-każ. Illi filwaqt li l-artikolu 2147(ċ) jirreferi għall-azzjonijiet ta' persuni mħallsin bix-xahar għall-ħlas tal-pagi, l-artikolu 2148(d) jikkellem dwarazzjonijiet ta' persuni mħallsin bis-sena għall-ħlas tas-salarju. Huwa evidenti (u ma tressqet l-ebda prova f'dan is-sens mill-imħarrek) li ma kien hemm l-ebda arranġament formali bejn il-partijiet dwar ħlas ta' salarji, u dan la kull xahar u wisq anqas kull sena. Minbarra dan, gie stabilit mill-Qorti sa minn żmien twil ilu li azzjoni għal-likwidazzjoni u l-ħlas ta' kumpens għal servizzi mogħtija ma taqax taħt iż-żmien preskrittiv imsemmi fl-artikoli indikati mill-imħarrek, imma taħt tul ta' żmien ieħor¹⁴;

Illi, ladarba l-Qorti qegħda tasal għal din il-fehma, m'huwiex il-każ li jitqies minn meta beda jgħaddi ż-żmien ta' preskrizzjoni applikabbli jew jekk kienx hemm xi ċirkostanza li minħabba fiha dak iż-żmien kien twaqqaf jew kien sospiż. Id-dmir tal-Qorti huwa li tqis jekk il-preskrizzjoni invokata mill-parti mħarrek tapplikax għall-każ: jekk jirriżulta li ma tapplikax, il-Qorti tieqaf hemm, u m'huwiex xieraq li tgħaddi biex tagħmel kostatazzjonijiet ulterjuri;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

---

¹⁴ Ara, per eżempju, P.A. CS 29.10.1982 fil-kawża fl-ismijiet *Giovanna Debono vs Antonia Żammit et* (mhix pubblikata)

Kopja Informali ta' Sentenza

Tiċġad l-ewwel eċċezzjoni tal-imħarrkin miżżewġin Montebello, bl-ispejjeż kontribom, u dan għaliex fiċ-ċirkostanzi tal-każ mhix mistħoqqa la fil-fatt u lanqas fid-dritt;u

Tordna li s-smiġħ tal-kawża jitkompla bil-ġbir tal-provi fil-mertu.

Moqrija

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----